

A-00473: Peder Olsen Megrund – erindringer del 15

Da vi havde opholdt os i Nord-Norge henimod 25 aar, maatte det ansees paa tide at komme sydover, om det ikke skulde bli for sent at vente befordring. Jeg vilde jo i løbet av 1893 fylde mit 53 aar. Saa fik jeg da Skoger. Udnævnelserne fandt sted den 6. mars nys nævnte aar, saaledes at min sidste udnævnelse næsten paa datoen faldt sammen med min første 25 aar tidligere, kun at denne foregik 7. mars. Ja visst var vi alle glade ved efterretningen; vi vilde jo gjerne komme sydover til egne med længre sommere og blidere natur. Særlig frydede min hustru sig ved tanken om, at nu skulde det da endelig engang bli slut paa prestens evindelige sjøreiser, en side ved embedslivet nordpaa, som havde voldt hende mangen ængstelig stund og tæret paa kræfterne. Men denne glæde var ikke uden sin tilsætning av vemod. Tanken om at vi snart skulde sige det sidste farvel til en talrig mængde sognebørn, var en kilde rig nok til at holde denne stemning ved lige.

Da befordringen faldt saa nær sammen med 25 aars jubilæet, gav dette enledning til, at modtag[e] en række venlige hilsener fra kjendinger og venner nær og fjern. Blant disse opmærksomheder hørte et lidet inserat, indrykket i Aftenposten af biskop Skaars yngste søn. Det skulde tjene til at anbefale mig hos min nye menighed. Om det rak frem til at øve nogen virkning i saa maade, tør jeg ikke sige, men det var meget elskværdig tænkt og gjort. Jeg følte mig derfor opfordret til at give min tak den sirligst mulige form, og sendte ham derfor følgende rim:

Jeg staar i gjæld til nærsagt alle kanter
for ønskeflokkens, som den syvende
sidstleden mars fra kjære gratulanter
pr. post og telegraf kom flyvende

Ei mindst jeg skylder Dem min varme tak
for kransen paa mit jubileums alter,
som vént De flettede og venlig stak
til gunst for mig i Aftenpostens spalter.

Gud lønne Dem med glade jubilæer
saa tidt med maalestokken tyvefem
udmaales kan de aar, der lider frem
fra embedsbanens lyse propylæer!

Flytning kunde der selvfølgelig ikke blive noget av, før sommeren kom, og dette havde bl. a. til følge, at ligesom min tiltrædelse til min embedsgjerning i Tromsøsundet fandt sted paa en saakaldt Olsokhelg (): første søndag efter 29. juli), saaledes holdt jeg ogsaa min avskjedspreken paa Olsoksøndag. Men herav blev det atter en følge, at vi kom til at feire nok et jubileum i Tromsøsundets prestegaard, nemlig 25 aars dagen efter vort bryllup 12. juli. Dette var jo høisommertid, og sommeren havde saa visst heller ikke undladt at holde sit indtog paa vanlig maade ogsaa i disse meget nordlige egne, men netop paa denne vor festdag skeede der en helt uventet avbrydelse i sommerligheden ved et voldsomt snefald, der efterlod et snelag paa omkring 1 fods tykkelse. Stærkt snefald virker vel nesten altid mer trykkende en løftende paa stemningen, men snefaldet paa høieste sommer slaar dog rekorden i retning av kaldt vann i blodet. Frithjof Nansen laa netop den dag over i Tromsø paa sin Framfærd til polaregnene, og det blev fortalt, at

dette høist uventede og ublide vinterlige anfald i den klimatiske verden nær havde bestemt ham – den modige mand – til at opgive sit forehavende.

Den 7. august blev det omsider bestemt til indskibning av vort flyttedogs og avreise fra Tromsøsundet, som havde været vort lykkelige hjem i 17 aar. Vi havde tinget plads paa et dampskib som hedte ”Vardø” og ikke var bunden til nogen fast rute, da det gjorde forretninger underveis og derfor maatte have liden tid til sin raadighed, naar og hvor det fandtes paakrævet. Fragten faldt billigere paa denne maade, end om vi havde reist med ruteskib. ”Vardø” skulde gaa helt til Kristiania og lovede at losse os og vort i Drammen. Paa den maade undgik vi al omladning underveis. Rigtignok brugte vi den ualmindelig lange tid av 11 dage paa turen, men denne ulempe syntes vi blev rigelig opveiet ved fordele paa den anden side.

Flyttesjau medfører altid ubehageligheder, hvoriblandt de aller sidste dages hjemløshed ikke hører til de mindste, naar stuerne staar tomme, saa en hverken kan sætte sig eller lægge sig. Men dette er det unødigt at dvæle nærmere ved her. Vi fik velvillig og kyndig hjælp i alle maader, saa vi ingen overlaster led av nogen art. Bare en liden pudsighed – lavet saa at sige av skjæbnen selv – fra de dage noterer jeg her.

Der blev til slut holdt en liden auktion over ligt og uligt av indbo, som ikke egnede sig til at tage med, ikke lod sig avhænde i haandsalg og heller ikke burde ligge igjen som herreløst gods. Heriblandt var ogsaa nogen straaftelningsstole o. l. Men under den stadig tiltagende mangel av noget at sidde paa havde en eller anden velvillig hentet til dette brug en langbænk fra det nærliggende skolehus. I et øieblik, da ingen av os var tilstede for at avværge det, blev ogsaa denne benk opraabt og solgt, efter hvad der fortaltes mig længe bagefter.

Den 7. august altsaa befandt vi os endelig om bord paa ”Vardø”, var skilt fra Tromsøsundets faste jordbund og befolkning og gled stille ud av bygdens synskreds. Denne del av farvel-scenen var ingeniunde den mindst gribende, især for mig som saa mangan gang – til baads og tilskibs – havde befaret snart sagt hvert et farbart sjøveistykke inden prestegjældets grænser. Nu gled bygdens velkjendte blide ansigt mig forbi for sidste gang for at skjule aig bag avstandens slør. Reisen varede som før sagt ualmindelig længe efter dagjældende beregning av reisetid, men den gik for sig med alt ønskeligt held, takket være sommertiden og den solide, langt rækkende skjærgaard der dekker Norges kyst og saaledes yder kystfareren smult vand paa næsten den hele led. En anden ting, som jeg og mine regnede for held, var den omstændighed, at paa grund av skibets temmelig ruteløse gang var passagererne foruden os meget faa, saa vi ikke følte os generte av et talrigt og stadig skiftende publikum, men opholdet om bord fik et mer hjemligt præg. Kaptein Børseth, som var skibsfører, optraadte bestandig i høi grad forekommende, og dette øvede visst sin indflydelse ogsaa paa skibets lave besætning; den kommanderende om bord dirigerer ikke bare skibets gang, men ogsaa i høi grad takt og tone indenbords. Ved en enkelt leilighed blev dog hans forekommenhed til mindre god nytte for mig. Under opholdet i Bergen, som varede to dage, kunde kapteinen omsider med bestemthed opgive dagen, da vi vilde være i Drammen, og dermed var tiden kommen for mig til at varsle vor ankomst gjennem telegram til den mand i Skoger, som havde givet mig løfte om at staa os bi med transporten fra Drammen til Skoger prestegaard. Kapteinen vilde nu absolut av lutter tjenstagtighed besørge telegrammet avsendt, naar jeg bare vilde avfatte det; han havde saa allige[!] ærind til telegrafkontoret for egen regning, og da faldt det saa ligetil at gjøre mig denne tjeneste. Ja, jeg modtog hans velvillige tilbud, jeg fandt det næsten stødende at avslaa det. Men telegrammet naede ikke sin adresse, før en dag eller to efter, at vi var kommet frem, og da det endelig kom, viste det sig, at det først havde havnet i Lier og derfra sent omsider fandt veien did, hvor hen det skulde. Hvorledes det kunde gaa til, at Skoger blev forvekslet med Lier, kunde ingen forstaa, og hvem der havde skylden, kunde ingen fortælle. Vel undgik ikke Kapteinen at bli sigtet i vore stille tanker ikke

som den, der vilde spille os et puds, men fordi det stundom hændte, at han tog ind en taar over tørsten og blev lidt vrøvlet baade i gjerning og ord. Men det maa indrømmes, at denne forklaringsgrund ikke rækker langt til at forklare faktum. Heldigvis kom feiltagelsen ikke til at volde os synderlig uleilighed. Selvfølgelig var ingen fra Skoger mødt op for at tage sig av os, og den gang havde bygden endnu ikke det net av telefoner, som den nu er forsynet med, men alligevel fandtes der i byen velvillige sjæle, som kom os til hjælp med den, at vi, som ved 12 tiden den 18. august blev landsat ved Drammens toldbod, inden aften havde det væsentlige av vort flyttegods anbragt i prestegaarden og vore personer indkvarteret dels hos Hans Olsen paa Ingvaldsaasen, dels hos propr. Oscar Kiær paa Solheim, og det uagtet den daværende veilængde mellem tollboden og Skoger prestegaard vel maa siges at være nær $\frac{3}{4}$ norske mil. At imødekommenheden mod os ved den leilighed udviklede sig med saadan fart, skyldes visstnok i væsentlig grad prestegaardens nærmeste nabo, gaardbruger Hans Olsen paa Ingvaldsaasen, som altid viste sig rask og fremkommelig, naar det gjaldt at handle. Han var den, som skulde havt mit telegram, men intet fik.

Saa var vi atter – for anden gang i mit embedsliv – henflyttet til en ny arbeidsmark, der i et fjerdedels aarhundre fremover skulde blive skuepladsen for nye oplevelser. At min tjenestetid skulde vare saa længe, havde jeg den gang naturligvis ingen anelse om. Jeg kjente mest trykket av det nærmeste nu. og dette allernærmeste nærværende kjendtes – skam at sige – mer trykkende end opløftende. Vel mødtes mit blik av Sørlandets blidere præg – for Skoger har i det kapitel ikke lidet at byde paa -, men jeg følte mig ogsaa staaende blant en fremmed befolkning, hvorav ikke en eneste var mig kjendt av udseende. Samtidig havde jeg en følelse av, at forskjellen i kultur mellem Sørland og Nord-Norge vilde medføre, at jeg som saa længe havde været bunde til det høie Nord, vilde have vanskelig for at fyldestgjøre min e nye menigheders krav.

I dette stykke fik jeg imidlertid ingen grund til at beklage mig. Det gik mig her som nordpaa: Omtrent hvert eneste menneske jeg kom i berøring med, viste sig saa velvillig stemt, at det i regelen var let at komme til forstaaelse uden bitterhed eller onde ord. Og gjennem hele min embedstid omfattede menighederne et stort antal familier, som vi havde megen glæde av at pleie nærmere omgang med. I den forbindelse nævner jeg i første række Oscar Kiær paa Søndre Solum, brødrene Martin og Thomas Bjerknes henholdsvis paa Stormoen og Sundland, frk. Arbo paa Gulskogen. Alle disse familier var besjælet av sund, solid agtelse for kirken og dens tjener og var for mig og mine en kilde til megen glæde. Det samme var ogsaa tilfældet – om end paa en lidt anden maade – med familien Bülow med forgreninger. Ved min ankomst til Skoger var Carl Bülow eier av det store saakaldte Smithe-Strøm og hans yngre bror, Hans, eier av Lillemoen. Denne sidstnævnte, som var ugift, døde pludselig allerede i mai 1894, saa han kjendte jeg ikke stort mer end av udseende. Carl Bülow derimod levede til 1896. Da døde ogsaa han pludselig i september. Mer end engang var min hustru og jeg middagsgjæster i hans hus efter endt gudstjeneste i den nærliggende Strømsgodsets kirke, og hos hans enke nød vi gjæstevenlighed og andre beviser paa elskværdi[!] sympathie i endda større udstrækning.

I denne forbindelse maa ikke frøknerne Bülow – Eleonore og Christiane –[ikke] lades uomtalte. Ogsaa disse gamle damer hørte til mine sognebørn og viste os en udsøgt velvillie. En kold januardag havde jeg avlagt et pastoralt besøg hos de gamle søstre, som den gang holdt til hos svigerinden, enkefru Bülow.

Nogle uger senere fik jeg i foræring av de tre damer en statelig schubskindspels, og det sagdes, at initiativet til den bedrift skrev sig fra den impulsive frøken Christiane, som hin kolde januardag havde syntes, at den reiseulster, jeg kjørte i, var altfor tynd i slig en kulde; presten maatte forsynes med solidere reisetøi, og så mundede det hele ud i pelsen, som senere varmede mig mangen vinterdag.

Lidt senere skjænkede den samme frøken Christiane Bülow mig kr. 1000.00 som et slags bevis paa erkjendlighed for, at jeg ikke havde søgt Sande sognekald i ledigheden efter Kaurin. I sit testamente oprettede hun et legat paa kr. 10 000, hvis renter, som uddeles umiddelbart før paaske og jul til trængende enker i Skoger hovedsogn. Sognepresten er eneraadende uddeler. I anledning av frøken Christianes begravelse blev det tilstillet mig et honorar, som er det største av den art, jeg nogensinde har oppebaaret: kr 500.00.

Søsteren Eleonore, som var mange aar ældre end Christiane, og desuden overlevede hende i ca. 15 aar – hun opnaede en alder av ikke mindre end 87 aar og 4 maaneder. Hun var blind i sine sidste leveaar, men desto mere glad, naar presten besøgte hende i sognebud i andre pastorale ærinder. I sit testamente havde hun betænkt mig med kr. 4000 og min søster med kr. 1000. Blant andre sognebørn, som viste os megen venlighed, maa nævnes konsul Jens Gram paa Nøsted brug, Halgrim Engen paa Nordby og den før nævnte Hans Olsen fra Ingvaldsaasen. Av alle disse familier lever nu, naar jeg skriver disse linier, brødrene Bjerknes – Thomas som enkemand – Oscar Kiærs enke og fru Bülow (nu flyttet til Drammen), men dels av alderdom (Th: Bjerknes fylder 90 aar om et par maaneder) og dels av andre aarsager er de alle efterhaanden ledet ud av det almindelige omgangsliv uden at den yngre generation udfylder pladsen.

Mit første embede havde tre kirker, mit sidste ligesaa, men mens jeg i Finmarken ikke kunde komme til annekserne anderledes end tilvands, for det meste i baad, bestod mit fartøi i Skoger av en kariol, stundom en trille, trukket av hester. Det var slut med at speide over hav og skyer for at optage et skjøn over, om det var raadeligt at ”lægge ud” eller ei. Dette var jo en behagelig overgang fra det mer til det mindre besværlige ved embedets betjening. Det eneste paa dette omraade, hvori betjeningen her sør kunde kaldes mer byrdefuld, bestod i den bestemmelse, at presten paa de store høitider havde at udføre to høimesser paa høitidens første dag uden længere pusterum imellem end den tid, som medgik for at reise fra hovedkirken til annekset Konnerud. Men ogsaa dette gik uden avbrydelse i mine 25 tjenestear. Naar jeg var færdig i hovedkirke, fik jeg en liden forfriskning i sakristiet, satte mig saa i kjøretøiet og lod hesten arbeide, mens jeg selv nyttede tiden til hvile.